

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	75
Land:	Libyen
Kilde:	Landeinfo
Titel:	"Maktmisbruk fra personer med høy posisjon"
Udgivet:	25. maj 2007
Optaget på baggrundsmaterialet:	4. februar 2008

LANDINFO TEMANOTAT

LANDINFO TEMANOTAT er utarbeidet av *Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon* (LANDINFO).

LANDINFO TEMANOTAT kan inneholde utvalg, sammenstilling og vurderinger av informasjon fra en rekke kilder, samt LANDINFOs vurdering av enkelte eller flere av de refererte kildene.

REGION:

Nord-Afrika

LAND:

Libya

TEMA:

Maktmisbruk fra personer med høy posisjon

DATO:

25. mai 2007

SENEST OPPDATERT:

-

Hva menes med høy posisjon?

I det libyske samfunnet betyr som regel "høy posisjon" én av to ting – enten at en person innehar en høyere stilling innenfor landets administrasjon eller statsapparat, eller at man er et framtrædende medlem av en prominent familie/klan. I en hel del tilfeller kan det innebære en kombinasjon – en person har en høy stilling i offentlig sektor og kommer fra en klan som har vært i stand til å bedre sin posisjon etter revolusjonen i 1969. Men selv om klanene som var prominente før revolusjonen i 1969 har mistet en del av sin innflytelse på statsapparatet siden det nye regimet tok over, så har de fremdeles betydelig historisk og religiøs legitimitet fra tida før revolusjonen. Dette gir dem en betydelig posisjon også i dagens Libya. Særlig nyter disse klanene respekt fra libyere som er mer skeptiske til Qadhafis regime. Blant slike skeptikere til Qadhafi blir klanene som har utnyttet revolusjonen til å få posisjon (inkludert Qadhafis klan Al Qadhadhfa) sett på som oppkomlinger.

Skal man snakke om høy posisjon, så fordrer det at en person faktisk har en betydelig stilling høyt oppe i hierarkiet – både når vi snakker om formelle og uformelle posisjoner. Stillinger på lokalplan, tilsvarende vårt kommunale eller fylkesnivå, innebærer ingen særlig anseelse eller posisjon utover lokalplanet.

Det er også viktig å understreke at de som innehar slike verv – særlig på lokalplan – i stor grad er ideologiske og prinsippfaste hardlinere, og heller sjelden generelt maktsyke personer uten politisk/ideologisk motivasjon.

Hva slags maktmisbruk forekommer fra personer med høy posisjon i Libya?

Maktmisbruk er på ingen måte uvanlig i libysk sammenheng. Her er det viktig å understreke at både motiver og midler er begrenset av blant annet tradisjoner, sosial kutyme og regimets interesser. Som nevnt ovenfor, oppnås maktposisjoner i det libyske samfunn primært som en del av det formelle makthierarkiet, og da særlig til personer som har en sterk politisk/ideologisk motivasjon. En svært

viktig alternativ maktbase er klanstilhørighet, både innenfor det formelle systemet og utenfor. Det viktige er imidlertid at mye av det maktmisbruket som foregår skjer nettopp for å fremme *regimets* interesser. Dette kan være sammenfallende med ulike personers personlige interesser.

Samtidig er det helt klart at det så avgjort finnes en rekke personer i Libya som utnytter maktposisjonen sin (eventuelt i kombinasjon med tilhørighet til en klan med sterk posisjon) til egen personlig fordel og vinning. Men, som det ble pekt på i UNE & al 2004:7-9, så er slikt maktmisbruk faktisk i strid med tradisjonelle klansverdier, og det slår negativt tilbake på en klans omdømme. Når noen utnytter posisjonen sin til helt personlig fordel og vinning kan de som er offer for slikt få støtte av egen klan (og alle libyere har et slikt klansnettverk å ty til), og - viktig! - det er stor sjanse for at de vil få gehør og støtte også hos klanen til den som driver med slikt maktmisbruk, fordi det går på tvers av tradisjonelle verdier.¹ Altså er det generelt slik at jo mindre et klansmedlem handler i klanens interesse, og jo mer disse handlingene generelt blir sett på som forkastelige, jo mindre støtte kan vedkommende regne med fra egen klan. Og når handlingene går fullstendig på tvers av tradisjonelle verdier (som for eksempel seksuelt misbruk av mindreårige), er det faktisk heller ikke usannsynlig at egen klan vil gripe inn fordi handlingene får konsekvens for hele klanens omdømme. (Og klansledere, som regel eldre menn som blir ansett for å ha mye livserfaring, har nettopp ansvar for å passe på at medlemmene av klanen oppfører seg skikkelig.)

Kan maktpersoner uhindret ta seg til rette overfor vanlige borgere i Libya?

Så lenge det er snakk om maktovergrep på bakgrunn av rent personlige motiver eller med ren personlig vinnings hensikt, er det ut fra kjennskap til hvordan libysk samfunn fungerer sannsynlig at både andre personer med høy posisjon i det statlige makthierarkiet kunne gripe inn – av prinsipielle og ideologiske årsaker. Dessuten vil ledere innenfor en maktpersons egen klan kunne gripe inn – fordi slikt maktmisbruk fra en enkeltpersons side ofte går på tvers av klanens interesser som gruppe. Maktovergrep som skjer som følge av myndighetenes politikk har vanlige borgere derimot betydelig mindre muligheter til å verge seg mot.

I hvilken grad kan vanlige borgere forvente bistand fra sin klan når de står overfor maktmisbruk?

I tilfeller hvor personer blir utsatt for maktmisbruk i form av handlinger som generelt blir ansett for å være forkastelig av libyere flest og som går på tvers av tradisjonell klansæreskodeks, og tilsynelatende rammer dem uten annet motiv enn ren vrangvilje fra den som står bak, er det høyst sannsynlig at de ved å appellere til slekt og klan ville få hjelp til å få bukt med dette. Dette kan skje både gjennom formelle kanaler (politi, rettsapparat, henvendelser til revolusjonskomiteer, osv) og uformelle (ved at egne klansledere tar kontakt med klanen til den som står bak for å få prominente medlemmer i vedkommendes klan til å gripe inn).

¹ Davis 1987 gir en svært god beskrivelse av samspillet mellom libysk administrasjon og klanssystemet. Selv om boka baserer seg på feltarbeid fra sent 1970-tall og tidlig 1980-tall, opplyste libyske kilder under factfinding-reisen til utlendingsforvaltningen i 2004 at Davis' beskrivelse i det vesentlige er dekkende for dette samspillet også i dag – om noe, så er klanstilhørighet og bruk av denne for å oppnå goder i det libyske samfunnet blitt enda viktigere i dag enn det var i tidligere perioder etter revolusjonen i 1969. Se også Mattes 2002:I.2.d.

Merk at alle ”innfødte” libyere har et klan-/familienettverk å appellere til når de har problemer. Nettopp fordi det er svært vanskelig å få noe utført i det libyske samfunnet uten hjelp av familiemedlemmer og slektninger, finnes det knapt libyere som vil ta sjansen på ikke å gjøre hva de kan for å opprettholde og pleie sterke bånd til familie og slekt. Noe annet ville innebære å fjerne det eneste sikkerhetsnettet en kan ha tillit til i det libyske samfunnet, et sikkerhetsnett som paradoksalt nok er viktigere i dagens Libya enn det var på 1950- og 1960-tallet før revolusjonen – fordi statsapparatet under Qadhafi blir sett på som så uforutsigbart.

Referanser

DAVIS, JOHN, 1987. *Libyan Politics – Tribe and Revolution*. London: I.B. Tauris.

MATTES, HANSPETER, 2002. *Libya's Problems with Political Reform*. Hamburg: Deutsches Orient Institut, september.

UNE/UDI/UDLÆNDINGESTYRELSEN, 2004. *Rapport – factfinding til Libya juni 2004 i regi av Utlendingsnemnda, Utlendingsdirektoratet og Udlændingestyrelsen*. Oslo/København:

UNE/UDI/Udlændingestyrelsen, august. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/5/1/5_1.pdf [lastet ned].